

Od redakcji

Polski Przegląd Ewaluacyjny
Nr 1(3)/2024
©Autorzy 2024

ISSN 2956-5332
pte.org.pl/o-czasopismie

Oddajemy w Państwa ręce kolejny numer *Polskiego Przeglądu Ewaluacyjnego*, który z kilku powodów można uznać za rozpoczęcie nowego rozdziału w historii naszego czasopisma. Od tego numeru funkcję redaktora naczelnego objął dr Tomasz Kupiec, do redakcji dołączyła dr Wioletta Kozak, a odeszli z niej dr Krzysztof Piróg, dr Hubert Kotarski oraz dr Jerzy Tutaj.

Pragniemy złożyć serdeczne podziękowania Krzysztofowi Pirogowi, dotychczasowemu redaktorowi naczelnemu, za jego zaangażowanie, determinację i wysiłek włożony w powołanie czasopisma do życia oraz nadanie mu wysokiego standardu merytorycznego. Mamy nadzieję, że uda nam się z powodzeniem kontynuować tak dobrze rozpoczęty projekt. Dziękujemy też Hubertowi Kotarskiemu i Jerzemu Tutajowi za pracę w redakcji i wsparcie funkcjonowania czasopisma od jego pierwszego numeru.

Zmiana zespołu redakcyjnego idzie w parze z wprowadzeniem nowego szablonu artykułu oraz czytelnego podziału treści na trzy kategorie: artykuły badawcze, dyskusyjne i praktyczne. Wierzymy, że ta struktura pomoże Czytelnikom szybciej odnaleźć interesujące ich wątki i sprzyjać będzie lepszemu uporządkowaniu różnorodnych treści. W tym numerze publikujemy dwa artykuły badawcze (Agnieszka Strykowska, Tomasz Kupiec), dwa dyskusyjne (prof. Leszek Korporowicz, Jakub Jąkałski) oraz jeden praktyczny (Marlena Stępień).

Agnieszka Strykowska analizuje rolę partnerów społecznych, gospodarczych i obywatelskich w ewaluacji polityki spójności na poziomie regionalnym. Odwołując się do analizy planów ewaluacji z 16 województw oraz wytycznych unijnych i krajowych, autorka pokazuje zróżnicowany obraz zaangażowania partnerów w procesy ewaluacyjne. Omawia konkretne mechanizmy – takie jak Grupy Sterujące Ewaluacją – oraz modele ich wdrażania w różnych regionach. Artykuł wskazuje na korzyści płynące z włączenia partnerów: wzrost trafności rekomendacji, lepsze dostosowanie interwencji do lokalnych potrzeb i większą transparentność. Z drugiej strony pokazuje także bariery i warunki skutecznego partnerstwa, takie jak dostępność zasobów i gotowość instytucjonalna.

W drugim artykule Tomasz Kupiec podejmuje temat wpływu sztucznej inteligencji na badania jakościowe, koncentrując się na wywiadach indywidualnych. To szczegółowy przegląd literatury i praktycznych zastosowań AI na każdym etapie procesu wywiadu – od planowania i konstruowania scenariuszy, przez rekrutację uczestników, aż po transkrypcję, kodowanie i analizę danych. Artykuł pokazuje, że AI może istotnie zwiększyć efektywność badań, choć jej zastosowanie wymaga starannego nadzoru i świadomości ograniczeń – od braku zdolności interpretacji emocji, po ryzyko błędów i uprzedzeń. Autor konkluduje, że AI nie zastępuje człowieka, ale może wspierać badacza, oferując nowe możliwości organizacji i przetwarzania danych w badaniach ewaluacyjnych.

Prof. Leszek Korporowicz w swoim tekście „Transformacja jako przedmiot i potencjał ewaluacji” proponuje spojrzenie na ewaluację jako zjawisko osadzone w szerszym kontekście przemian cywilizacyjnych. Punktem wyjścia są klasyczne koncepcje Tocqueville’a, Spenglera i Mannheima, które – zdaniem autora – mogą stanowić inspirację dla pogłębionej refleksji nad współczesną ewaluacją. Artykuł łączy teorie makrospołeczne z ideą ewaluacji wrażliwej kulturowo i etycznie zaangażowanej. Korporowicz proponuje wyjście poza funkcjonalistyczne, biurokratyczne ujęcia ewaluacji i podkreśla jej potencjał transformacyjny: jako narzędzia wspierającego nie tylko ocenę, lecz również wewnętrzną zmianę myślenia – zarówno po stronie ewaluatorów, jak i decydentów.

Jakub Jąkałski analizuje przyczyny ograniczonego wykorzystania wyników ewaluacji w administracji publicznej, wykorzystując do tego klasyczne teorie socjologiczne – Webera, Flecka i Bourdieu. Wskazuje na strukturalne i kulturowe bariery w absorpcji wiedzy ewaluacyjnej, takie jak sztywność biurokracji, kolektywne myślenie czy przemoc symboliczna. Autor proponuje zmiany kultury organizacyjnej, które

mogą zwiększyć otwartość administracji na wyniki badań: edukację, budowanie wspólnoty celów oraz stopniowe wprowadzanie metod naukowych. Tekst stanowi nie tylko refleksję teoretyczną, ale także diagnozę opartą na praktycznych doświadczeniach z wdrażania systemu rekomendacji w polityce spójności.

Numer zamyka praktyczny artykuł Marleny Stępień, poświęcony zastosowaniu wstępnych konsultacji rynkowych jako narzędzia usprawniającego przygotowanie zamówień publicznych na badania ewaluacyjne. Autorka omawia doświadczenia Krajowej Jednostki Ewaluacji z 2024 roku i pokazuje, że odpowiednio zaplanowane konsultacje mogą podnieść jakość badań, umożliwić lepsze dopasowanie ich zakresu do potrzeb zamawiającego i zwiększyć zainteresowanie wykonawców. Artykuł ma charakter instruktażowy i zawiera konkretne wskazówki dotyczące zastosowania tego narzędzia w praktyce – od aspektów prawnych po organizacyjne.

Choć teksty zawarte w numerze różnią się tematyką, metodą i stylem, łączy je wspólny motyw: refleksja nad jakością i użytecznością ewaluacji. Niezależnie od tego, czy mowa o technologii, partnerstwie, teoriach społecznych czy praktykach zamówień publicznych, każda z publikacji wskazuje na potrzebę pogłębienia relacji między ewaluacją a otoczeniem społecznym – i uczynienia z niej narzędzia realnie wspierającego zmianę.

Tomasz Kupiec
Redaktor naczelny PPE
Wiceprezes PTE

Monika Bartosiewicz-Niziołek
Członkini redakcji PPE
Prezeska PTE